

УДК 657:446.37

Степаненко О. І.
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана*

Stepanenko Oksana
*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer of Accounting and Taxation Department
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman*

ДОКУМЕНТУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ У ПРОЦЕСІ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Формування ефективної системи управління основними засобами нерозривно пов'язане з процесом документування. Від якості облікової інформації залежать раціональне використання об'єктів та успішна діяльність підприємства у цілому. У статті досліджено та окреслено концептуальні підходи до побудови інформаційних потоків, які виникають у процесі експлуатації основних засобів. Виділено ділянки обліку, що потребують оптимізації інформації та уніфікації її документування. Обґрунтовано альтернативні варіанти документального оформлення операцій з експлуатації основних засобів на етапах обліку амортизації, переоцінки, підтримання об'єктів у робочому стані та їх поліпшення. Розроблено й проілюстровано нові форми бухгалтерських документів, розкрито їх призначення, визначено оптимальну облікову інформацію, яка підлягає відображенню в них. Доведено, що запропоновані документи є змістовними, інформативними та можуть використовуватися у практичній діяльності підприємств та є пристосованими до системи електронного документообігу.

Ключові слова: основні засоби, облікова інформація, інформаційні потоки, процес експлуатації основних засобів, документування, амортизація, переоцінка, модернізація, ремонт.

Вступ та постановка проблеми. За сучасних економічних умов у бізнесі відбуваються швидкі зміни в підходах до здійснення фінансово-господарської діяльності, які висувають нові вимоги до системи управління підприємством для оперативного й адекватного реагування на відповідні виклики. Зростає роль сучасних систем оцінювання та інформаційного забезпечення підприємницької діяльності, які в режимі реального часу дають змогу вирішувати існуючі проблеми розвитку. Стратегічний бізнес-менеджмент висуває нові, підвищені вимоги до формування облікової інформації. Кожна подія, яка виникає в житті підприємства, несе у собі інформаційне навантаження, а облікові дані є основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. І тому головним завданням обліково-аналітичного забезпечення підприємства є пошук раціональних співвідношень між категоріями часу, ризику та кінцевими результатами діяльності, рівнем ресурсного забезпечення і можливістю примноження, ефективного використання потенціалу розвитку господарюючого суб'єкта.

Метою господарської діяльності підприємства є виготовлення продукції (виконання робіт, надання послуг) у результаті поєднання й взаємодії в процесі виробництва трьох його основних елементів: засобів праці (основних засобів), предметів праці (оборотних активів), праці людини. Економічна сутність і матеріально-речовий зміст основних засобів слугують визначальними характеристиками в окресленні їх значення для здійснення відтворювальних процесів, функціонування та розвитку виробництва. Стрімкий розвиток науково-технічного прогресу, впровадження інноваційних технологій та поява нових організаційних форм виробництва зумовлюють ускладнення в процесі управління основними засобами, у зв'язку з чим виникає потреба в удосконаленні системи їх інформаційного забезпечення, яка дасть змогу підвищити якість облікової та аналітичної інформації, її обробки та зберігання. Наявність своєчасних облікових даних про операції з експлуатації основних засобів дасть змогу оперативнo стежити за їх станом, оцінювати внутрішню ситуацію, отримувати інформаційну підтримку під час прийняття управлінських рішень, що в результаті підвищить ефективність їх використання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення останніх наукових розробок і публікацій показало, що проблемам інформаційного забезпечення обліку основних засобів, а особливо документуванню операцій з їх експлуатації, увага фактично не приділялася. Більшість авторів досліджує економічну сутність основних засобів, побудову класифікації, порядок визнання та оцінки, окреслює проблеми, які виникають у методиці обліку амортизації, переоцінки, процесу поліпшення й підтримання об'єктів у робочому стані. Зокрема, О.С. Яцунська [1] досліджує генезис теоретичних підходів до трактування економічної сутності основного капіталу та наводить його облікову інтерпретацію; впорядковує стадії життєвого циклу основних засобів (із позиції інвестиційних ресурсів), поглиблює їх класифікацію; розглядає питання вдосконалення облікової політики основних засобів, їх синтетичного та аналітичного обліку, документального оформлення, обґрунтовує методичні засади проведення процедури зменшення корисності.

Н.І. Пилипів, М.М. Матієшин [2] сформульовано концептуальні підходи до побудови облікового забезпечення процесу експлуатації основних засобів: досліджено теоретичні та практичні питання обліку, проведено порівняльний аналіз основних положень нормативних документів з обліку амортизації основних засобів, запропоновано

рекомендації для усунення розбіжностей між фінансовим обліком та нормами податкового законодавства. Є.С. Гортовенко та А.В. Бурковською [3] розглянуто актуальні питання первинного обліку капітальних інвестицій: досліджено погляди вчених та практиків щодо особливостей обліку капітальних інвестицій та їх документального оформлення; систематизовано первинні документи щодо виготовлення, придбання, оновлення та модернізації основних засобів на підприємствах аграрної сфери; узагальнено інформаційні потоки з обліку капітальних інвестицій, визначено шляхи їх оптимізації. І.І. Демко [4] проаналізовано процес переоцінки основних засобів підприємства та відображення її результатів в обліку; побудовано алгоритм проведення переоцінки, обґрунтовано та доведено його практичну цінність.

Науково-практичні розробки в оновленні процесу документування основних засобів, уніфікації первинних документів здійснювалися у співавторстві з Я.Г. Чернишенко та частково опубліковані. За даним напрямом дослідження було обґрунтовано альтернативні підходи до документування облікових даних про основні засоби: запропоновано нові первинні документи, розкрито їх призначення та визначено оптимальну інформацію, яка підлягає відображенню в них; побудовано концептуальну модель документообігу, яка поєднує у собі всі інформаційні потоки, що пов'язані з рухом таких об'єктів [5]. У частині наявності основних засобів та операцій з їх надходження (придбання, створення, отримання) розроблено та доведено доцільність практичного використання таких нових форм документів, як *Акт введення в експлуатацію об'єктів основних засобів*, *Інвентарна картка обліку основних засобів* [6]. Для оформлення облікової інформації про операції із вибуття (списання, передачі, переведення) основних засобів запропоновано новий первинний документ – *Акт виведення з експлуатації об'єктів основних засобів*, практичне використання якого проілюстроване на прикладі переведення об'єкта до складу необоротних активів та груп вибуття утримуваних для продажу [7]. Дана стаття є завершальною у циклі публікацій щодо процесу документування основних засобів.

Метою даної роботи є дослідження наявних теоретичних, практичних та організаційних підходів до місця, ролі й значення облікової інформації про операції з експлуатації основних засобів підприємства, її документування; визначення та відокремлення інформаційних потоків, які виникають у процесі реєстрації даних про наявність та використання таких об'єктів; побудова оптимальної моделі організації інформаційних потоків, яка стане підґрунтям для розроблення нових форм носіїв облікових даних та більш раціонального процесу документування.

Результати дослідження.

Економічна природа основних засобів визначається конкретними умовами, в яких вони експлуатуються, а також способом надходження на підприємство: придбані за грошові кошти, отримані безкоштовно, створені власними силами, отримані як внесок до статутного капіталу, орендовані. Процесом експлуатації основних засобів є їх корисне використання у господарській діяльності підприємства протягом терміну служби, яке призводить до трансформації вартісних та якісних характеристик об'єктів, зумовлює необхідність проведення процедур з їх поліпшення й підтримання в робочому стані. Характерними рисами основних засобів, які знаходяться в експлуатації, є такі:

1) об'єкти приносять економічні вигоди, тобто є потенційна можливість отримання грошових коштів у результаті їх експлуатації для реалізації мети функціонування підприємства;

2) вартість об'єктів достовірно визначена та є більшою від установленого податковим законодавством обмеження, при цьому термін їх корисного використання більше одного року (або операційного циклу);

3) об'єкти знаходяться в активній експлуатації та використовуються у виробничій чи загальногосподарській діяльності підприємства.

Теоретичні та практичні дослідження процесу експлуатації основних засобів дають можливість виокремити його інформаційні потоки, які підлягають документуванню та знаходять своє відображення в системі рахунків бухгалтерського обліку, а саме:

1) амортизація як системний розподіл вартості активу, що амортизується, протягом строку його корисного використання – вартість об'єктів у процесі експлуатації, поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом, що в обліку проявляється через нарахування амортизації;

2) витрати, спрямовані на підтримання об'єктів у робочому стані, тобто які пов'язані з ремонтом та технічним обслуговуванням основних засобів і здійснюються для відновлення або збереження первісних економічних вигід;

3) капітальні витрати, спрямовані на поліпшення об'єктів та пов'язані з модернізацією, модифікацією, добудовою, дообладнанням, реконструкцією основних засобів і призводять до ймовірності зростання майбутніх економічних вигід від їх використання в господарській діяльності;

4) переоцінка об'єктів як інструмент збереження економічної цінності активів призводить до зміни (збільшення чи зменшення) первісної вартості та забезпечує відображення їх реальної ринкової вартості у фінансовій звітності;

5) зменшення корисності об'єктів основних засобів – утрата економічних вигід у сумі перевищення залишкової вартості над сумою їх очікуваного відшкодування.

На рис. 1 наведено модель руху інформаційних потоків у процесі експлуатації основних засобів за етапами їх первинного фіксування в бухгалтерських документах.

Виходячи з побудованої моделі інформаційних потоків, процес експлуатації основних засобів доцільно роз-

глядати як сукупність організаційних дій щодо ступеня використання об'єктів у господарській діяльності підприємства, які можна згрупувати в активну та пасивну форми. Активна форма експлуатації – це операції, які передбачають безпосереднє використання основних засобів (амортизація, переоцінка, зменшення корисності), а також заходи щодо їх підтримання в робочому стані у вигляді поточних ремонтів та технічного обслуговування. За пасивної форми об'єкти основних засобів тимчасово виводяться з експлуатації у зв'язку з проведенням робіт з їх реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання.

Рух облікової інформації про об'єкти основних засобів дає підстави стверджувати, що тільки чітко продумана та раціонально організована система інформаційного забезпечення дає можливість користувачам отримувати якісні, своєчасні та повні дані. Саме документування є початковим етапом у системі облікового перетворення інформації, а бухгалтерський документ – її носієм. Не можна недооцінювати роль документів, адже вони є дозволом, підставою для фіксування фактів господарського життя в діяльності підприємства, а також юридичним доказом їх здійснення. Виходячи зі структури інформаційних потоків процесу експлуатації основних засобів, головним завданням організації їх обліку (у частині документування операцій) є:

1) вибір оптимальної за складом та обсягом облікової інформації, яка повинна знайти своє відображення в бухгалтерських документах, при цьому мають бути здійснені розроблення, практичне обґрунтування та впровадження нових форм носіїв облікових даних, найбільш адаптованих до змісту та характеру інформації, яка буде в них закладена;

2) побудова раціональної схеми електронного документообігу, яка дасть змогу з найменшими затратами трудових, матеріальних та фінансових ресурсів реєструвати, накопичувати, узагальнювати й зберігати облікову інформацію.

Дефіцит облікових даних у діючих первинних документах, з одного боку, та їх перевантаження (зайвість інформації) – з іншого, свідчать про необхідність розроблення нових форм, більш уніфікованих, які забезпечать повноцінну реєстрацію господарських операцій пов'язаних з експлуатацією основних засобів. Виходячи

Рис. 1. Модель інформаційних потоків у процесі документування операцій з експлуатації (використання) основних засобів

Джерело: авторська розробка

з побудованої моделі руху інформаційних потоків, процес документування операцій, пов'язаний з експлуатацією основних засобів, слід розглядати через призму нових (альтернативних) форм первинних документів, які ліюструють оптимальні облікові дані та дають можливість отримувати більш об'єктивну інформацію.

Управління будь-яким процесом на підприємстві пов'язане з поняттям «ефективність», адже досягнення ефекту стає основним завданням управлінського персоналу, вирішення якого дасть можливість підвищити та забезпечити стабільність отримання позитивних фінансових результатів господарюючого суб'єкта. Для прийняття стратегічних рішень і практичної реалізації концепції організаційно-економічного механізму управління осно-

вними засобами на підприємстві має бути побудована виважена амортизаційна політика, яка б поєднувала в собі інформаційні можливості фінансового обліку та норм податкового законодавства.

Амортизаційна політика є невід'ємним складником облікової політики і містить сукупність способів управління, порядок нарахування, відображення в обліку й використання амортизаційних відрахувань. Під час створення концепції амортизаційної політики в частині основних засобів підприємству доцільно виділяти такі елементи, які дадуть змогу впорядкувати обліковий процес та надати бухгалтерському обліку плановірності, цілеспрямованості та забезпечити його ефективність. Особливості організації та методичні засади формування інфор-

ТОВ "Люкс-Комфорт" (підприємство, організація)		Ідентифікаційний код за ЄДРПОУ			24706884	
АНАЛІТИЧНА КАРТКА РОЗРАХУНКУ АМОРТИЗАЦІЇ ОБ'ЄКТА ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ		Найменування об'єкта		Ноутбук Samsung (NP900X5T – X01US)		
		Інвентарний номер		104.010.12		
		Місце знаходження (експлуатації)		Офіс (адміністративне приміщення)		
		Матеріально-відповідальна особа		Петренко К.Р.		
		Період нарахування амортизації		липень 2014 р. – червень 2022 р.		
Метод нарахування амортизації (згідно з Наказом про облікову політику)				Кумулятивний		
Дата введення в експлуатацію	Дата початку нарахування амортизації (місяць, рік)	Первісна вартість, грн.	Ліквідаційна вартість, грн.	Термін корисного використання, роки	Рахунок обліку витрат	
1	2	3	4	5	6	
15.06.2014	липень 2014	38 915,00	2 000,00	8	92	
Розрахунок амортизації об'єкта на період експлуатації						
Рік / період знаходження в експлуатації	Цифра для розрахунку кумулятивного коефіцієнта	Сума цифр років	Амортизаційна вартість	Амортизація		
1	2	3	4	5	6	
1 / липень 2014 – червень 2015	8	36	36 915,00	8203,33	683,61	
2 / липень 2015 – червень 2016	7	36	36 915,00	7177,92	598,16	
3 / липень 2016 – червень 2017	6	36	36 915,00	6152,50	512,71	
4 / липень 2017 – червень 2018	5	36	36 915,00	5127,08	427,26	
5 / липень 2018 – червень 2019	4	36	36 915,00	4101,67	341,81	
6 / липень 2019 – червень 2020	3	36	36 915,00	3076,25	256,35	
7 / липень 2020 – червень 2021	2	36	36 915,00	2050,83	170,90	
8 / липень 2021 – червень 2022	1	36	36 915,00	1025,42	85,45	
Бухгалтер		Мельниченко (підпис)		Мельниченко В.Л. (прізвище, ініціали)		
Дата розрахунку "28" червня 2014 р.						

Рис. 2. Запропонована форма Аналітичної картки розрахунку амортизації об'єкта основних засобів

Джерело: авторська розробка

мації про елементи амортизаційної політики (у частині облікового аспекту) регламентуються П(С)БО 7 «Основні засоби» [8] та нормами Податкового кодексу України [9]. До таких елементів належать: вартісний критерій визнання основних засобів; установлення термінів корисного використання; визначення вартості, яка амортизується; метод нарахування амортизації; зміна первісної вартості; перегляд методу амортизації та терміну експлуатації. Всі зазначені елементи мають вагомий вплив на відображення інформації про амортизацію основних засобів у бухгалтерських документах. Для документування операцій, пов'язаних із нарахуванням амортизації, рекомендується підприємствам створювати Аналітичну картку розрахунку амортизації об'єкта основних засобів (рис. 2).

Аналітична картка призначена для здійснення попереднього розрахунку амортизації об'єкта на період його експлуатації, що дасть можливість контролювати місячні суми амортизаційних відрахувань протягом усього терміну корисного використання. В основу її побудови покладено: 1) загальну інформацію про об'єкт – найменування, інвентарний номер, місце знаходження, матеріально відповідальна особа; 2) облікові елементи амортизаційної політики, а саме: метод нарахування амортизації (згідно з Наказом про облікову політику), первісна та ліквідаційна вартість, термін служби, амортизаційна вартість, рахунок обліку витрат (для відображення сум амортизації в обліку); 3) розрахунок амортизації об'єкта

на період експлуатації із зазначенням сум річної та місячної амортизації.

Позитивні результати діяльності кожного підприємства значною мірою залежать від наявності та стану основних засобів, які забезпечують економічну самостійність суб'єкта господарювання й конкурентоспроможність його продукції, визначають технічний і технологічний рівень виробництва. Одним зі способів підвищення інноваційної привабливості підприємства є переоцінка основних засобів. Важливість переоцінки полягає у тому, що ця процедура дає змогу визначити реальну вартість об'єктів з урахуванням сучасного стану ринку та сприяє підвищенню загальної рентабельності господарюючого суб'єкта. Порядок проведення переоцінки основних засобів регламентується П(С)БО 7 «Основні засоби» [8], згідно з яким переоцінку об'єктів можна проводити за умови, що його залишкова вартість (за обліковими даними) суттєво відрізняється від справедливої вартості на дату балансу.

Переоцінка як інструмент збереження економічної цінності активів забезпечує відображення реальної ринкової вартості основних засобів у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності. Її проведення є багаторівневим процесом, який вимагає повного фіксування й документування інформації на всіх етапах здійснення – від обґрунтованості прийняття рішень до визначення її кінцевих результатів. Для документування факту проведення переоцінки основних засобів пропонується доку-

ТОВ «Люкс-Комфорт» (підприємство, організація)		Ідентифікаційний код за ЄДРПОУ		24706884	
АКТ ПЕРЕОЦІНКИ ОБ'ЄКТА ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ		Номер документа		7	
		Дата складання		28.12.2018	
		Найменування об'єкта		Верстат для обробки деревини	
		Інвентарний номер		104.005.16	
		Місце знаходження (експлуатації)		Цех основного виробництва	
		Матеріально відповідальна особа		Лозовий А.Д.	
Розрахунок переоцінки об'єкта основних засобів					
Первісна вартість, грн.	Накопичений знос, грн.	Залишкова вартість, грн.	Справедлива вартість, грн.	Індекс переоцінки (гр. 4 : гр. 3)	
1	2	3	4	5	
159 750,00	80 300,00	79 450,00	115 850,00	1,458	
Переоцінена первісна вартість, грн.	Результат переоцінки первісної вартості, грн.		Переоцінений накопичений знос, грн.	Результат переоцінки накопиченого зносу, грн.	
	дооцінка	уцінка		дооцінка	уцінка
6	7	8	9	10	11
232 915,50	73 165,50	---	117 077,40	36 777,40	---
Результат переоцінки об'єкта основних засобів					
Результат переоцінки	Дебет (рахунок, субрахунок)		Кредит (рахунок, субрахунок)		Сума, грн.
первісної вартості	104		411		73 165,50
накопиченого зносу	411		131		36 777,40
Бухгалтер		<u>Мельниченко</u> (підпис)		<u>Мельниченко В.Л.</u> (прізвище, ініціали)	
Головний бухгалтер		<u>Павленко</u> (підпис)		<u>Павленко Л.А.</u> (прізвище, ініціали)	

Рис. 3. Запропонована форма Акта переоцінки об'єкта основних засобів

Джерело: авторська розробка

мент (нової форми) «Акт переоцінки об'єкта основних засобів» (рис. 3).

Документ призначений для фіксування факту проведення процедури переоцінки основних засобів, її результатів та їх відображення в системі рахунків бухгалтерського обліку. Оптимальною обліковою інформацією, яка закладена в документ, є: 1) загальні відомості про об'єкт, який підлягає переоцінці; 2) розрахунок переоцінки основних засобів – включає облікові дані для визначення індексу переоцінки (справедливу та залишкову вартість), інформацію про переоцінені первісну вартість, накопичений знос, суму дооцінки чи уцінки об'єкту; 3) кореспонденція рахунків – відображення в обліку результату переоцінки основних засобів.

Після введення в експлуатацію основних засобів у підприємства виникають витрати, які пов'язані з їх утриманням та використанням у господарській діяльності. Такі витрати можуть бути спрямовані на підтримання об'єктів

у робочому стані (поточні витрати) або на поліпшення (капітальні витрати). Підходи до їх відображення та документування в системі бухгалтерського обліку залежать від їхнього впливу на майбутні економічні вигоди, що очікуються від використання основних засобів.

Поточні витрати на ремонт, обслуговування, технічний огляд, здійснюються для відновлення або збереження первісних економічних вигід та в обліку визнаються в складі витрат звітного періоду. Капітальні витрати виникають у процесі здійснення реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання об'єктів, упровадження нових виробничих процесів, які призводять до збільшення майбутніх економічних вигід, підвищення їх продуктивності та скорочення операційних витрат. Вони визнаються в складі капітальних інвестицій, а після закінчення робіт із поліпшення включаються до первісної вартості основних засобів. Ознаками збільшення очікуваних економічних вигід є зростання терміну корисного викорис-

ТОВ «Люкс-Комфорт» (підприємство, організація)		Ідентифікаційний код за ЄДРПОУ				24706884	
КАРТКА АНАЛІТИЧНОГО ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ПІДТРИМАННЯ ОБ'ЄКТА ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У РОБОЧОМУ СТАНІ			Види робіт		технічний огляд		X
					поточний ремонт		X
			інші роботи				
			•				
			Спосіб виконання робіт		господарський		
підрядний							
комбінований		X					
<i>Потрібне виділити поміткою "X"</i>							
Номер документа	Дата складання	Найменування об'єкта	Інвентарний номер	Місце знаходження, експлуатації	Матеріально відповідальна особа	Дата введення в експлуатацію	
1	2	3	4	5	6	7	
13	07.03.2019	Легковий автомобіль	105.022.14	Офіс (адміністративне призначення)	Ковальчук І.В.	11.04.2013	
Період проведення робіт із підтримання об'єкта в робочому стані				04.03.2019 – 07.03.2019			
Витрати на підтримання об'єкта в робочому стані							
Складники витрат		Дебет (рахунок, субрахунок)		Кредит (рахунок, субрахунок)		Сума, грн.	
Вартість запасних частин		92		207		9 760,00	
Вартість МШП (спецодяг)		92		22		655,80	
Витрати на оплату праці		92		661		2 950,00	
Відрахування на соціальні заходи (згідно з чинним законодавством)		92		651		649,00	
Вартість послуг із технічного огляду (надані ТОВ «Автосервіс»)		92		685		4 680,00	
Всього витрат		x		x		18 694,80	
Результат проведення робіт (потрібне виділити поміткою "X")							
Об'єкт технічним вимогам			Об'єкт до подальшої експлуатації				
відповідає		не відповідає		придатний		не придатний	
X				X			
Матеріально відповідальна особа		<u>Ковальчук</u> (підпис)		<u>Ковальчук І.В.</u> (прізвище, ініціали)			
Бухгалтер		<u>Мельниченко</u> (підпис)		<u>Мельниченко В.Л.</u> (прізвище, ініціали)			

Рис. 4. Запропонована форма Картки аналітичного обліку витрат на підтримання об'єкта основних засобів у робочому стані

Джерело: авторська розробка

тання об'єкта, збільшення його виробничої потужності, підвищення якості продукції (робіт, послуг), зменшення первісно оцінених виробничих витрат. Роботи, які спрямовані на підтримання об'єкта основних засобів у робочому стані чи на його поліпшення, можуть виконуватися такими способами: господарським (власними силами і за рахунок коштів підприємства), підрядним (із залученням фахівців сторонніх організацій), комбінованим (поєднання господарського та підрядного способів).

Для документального оформлення витрат на ремонт, технічне обслуговування основних засобів пропонується використовувати *Картку аналітичного обліку витрат на підтримання об'єкта основних засобів у робочому стані* (рис. 4). Документ призначений для фіксування факту проведення комплексу робіт (поточних ремонтів, технічного огляду, обслуговування), які спрямовані на підтримку надійності й забезпечення ефективного використання основних засобів у діяльності підприємства.

ТОВ "Люкс-Комфорт" (підприємство, організація)				ЗТВЕРДЖУЮ: керівник <u>Мельник / Мельник С.С.</u> <u>"03" березня 2018 р.</u>			
Ідентифікаційний код за ЄДРПОУ 24706884							
АКТ ВИВЕДЕННЯ-ВВЕДЕННЯ В ЕКСПЛУАТАЦІЮ ОБ'ЄКТА ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ у зв'язку з модернізацією, реконструкцією, добудовою							
Виведення об'єкта з експлуатації							
Номер документа	Дата складання	Найменування об'єкта	Інвентарний номер	Первісна вартість, грн.	Місце знаходження, експлуатації	Матеріально відповідальна особа	Рахунок (субрахунок) обліку об'єкта
1	2	3	4	5	6	7	8
02/1	03.03.18	Виробнича лінія	104.003.01	198 500,00	Цех основного виробництва	Круцик Р.Г.	104
Наказ (розпорядження) про виведення з експлуатації		Причина виведення з експлуатації		Дата припинення нарахування амортизації (місяць, рік)		Відмітка в Інвентарній картці про виведення з експлуатації	
номер	дата					номер картки	дата відмітки
1	2	3		4		5	6
16/03	02.03.18	Реконструкція, модернізація		березень 2018		3	03.03.18
<u>Головний бухгалтер</u> (посада)		<u>Павленко</u> (підпис)		<u>Павленко Л.А.</u> (прізвище, ініціали)			
<u>Бухгалтер</u> (посада)		<u>Мельниченко</u> (підпис)		<u>Мельниченко Л.В.</u> (прізвище, ініціали)			
ЗТВЕРДЖУЮ: керівник <u>Мельник / Мельник С.С.</u> <u>"25" листопада 2018 р.</u>				Уведення об'єкта в експлуатацію			
Номер документа	Дата складання	Найменування об'єкта	Інвентарний номер	Первісна вартість, грн.	Місце знаходження, експлуатації	Матеріально відповідальна особа	Рахунок (субрахунок) обліку об'єкта
1	2	3	4	5	6	7	8
02/2	25.11.18	Виробнича лінія	104.003.01	198 500,00	Цех основного виробництва	Круцик Р.Г.	104
Витрати, які визнано в складі капітальних інвестицій, грн.		Первісна вартість об'єкта після робіт із його поліпшення, грн.		Дата відновлення нарахування амортизації (місяць, рік)		Відмітка в Інвентарній картці про введення в експлуатацію	
1		2		3		4	
82 860,00		281 360,00		грудень 2018		3	
дата відмітки		25.11.18					
Результати огляду та висновок комісії (необхідне виділити поміткою "X")							
Роботи з поліпшення об'єкта виконано		Об'єкт пройшов випробування та до експлуатації		Об'єкт технічним вимогам		Висновок комісії	
повністю	не повністю	придатний	не придатний	відповідає	не відповідає	введення в експлуатацію	не вводиться в експлуатацію
1	2	3	4	5	6	7	8
X		X		X		X	
Комісія		<u>бухгалтер</u> (посада)		<u>Мельниченко</u> (підпис)		<u>Мельниченко Л.В.</u> (прізвище, ініціали)	
		<u>менеджер зі збуту</u> (посада)		<u>Дерека</u> (підпис)		<u>Дерека Є.Є.</u> (прізвище, ініціали)	
Об'єкт прийняв		<u>майстер цеху</u> (посада)		<u>Круцик</u> (підпис)		<u>Круцик Р.Г.</u> (прізвище, ініціали)	
		<u>Головний бухгалтер</u> (посада)		<u>Павленко</u> (підпис)		<u>Павленко Л.А.</u> (прізвище, ініціали)	

Рис. 5. Запропонована форма Акта виведення-введення в експлуатацію об'єкта основних засобів у зв'язку з модернізацією, реконструкцією, добудовою

Джерело: авторська розробка

Оптимальною інформацією, що відображається в даному документі, є:

- 1) види та спосіб виконання робіт, період їх проведення;
- 2) загальна інформація про об'єкт: найменування, інвентарний номер, місце знаходження (експлуатації), матеріально відповідальна особа;
- 3) аналітичний складник витрат та їх відображення в системі рахунків бухгалтерського обліку;
- 4) результат проведення робіт – інформація про придатність об'єкта для подальшої експлуатації.

Під час документування операцій із поліпшення основних засобів пропонується використовувати *Акт виведення-введення в експлуатацію об'єктів основних засобів у зв'язку з модернізацією, реконструкцією, добудовою* (рис. 5).

Цей документ призначений для фіксування моментів переведення об'єкта основних засобів у пасивну форму експлуатації, припинення нарахування амортизації на час його модернізації, реконструкції, добудови, дообладнання та введення в активну експлуатацію, зміну первісної вартості, відновлення нарахування амортизації після виконання робіт із його поліпшення. Документ складається з двох частин:

частина 1 «Виведення об'єкта з експлуатації»:

- 1) загальна інформація про об'єкт основних засобів: найменування та його інвентарний номер, місце знаходження (експлуатації), матеріально відповідальна особа, первісна вартість та субрахунок обліку об'єкта;
- 2) причини виведення з експлуатації та розпорядчий документ, який засвідчує цей факт;
- 3) дата припинення нарахування амортизації;

частина 2 «Введення об'єкта в експлуатацію»:

- 1) загальна інформація про об'єкт основних засобів (яка наведена в першій частині);
- 2) витрати, які визнано в складі капітальних інвестицій, первісна вартість об'єкта після робіт із його поліпшення;
- 3) дата відновлення нарахування амортизації;
- 4) результати огляду та висновки комісії щодо введення об'єкта в експлуатацію.

Таким чином, окреслені підходи до формування інформації в бухгалтерських документах з обліку основних засобів дадуть змогу ефективніше задовольняти існуючі

інформаційні потреби користувачів, що позитивно позначиться на якості та раціональності прийняття управлінських рішень. Відповідно до вищезазначених пропозицій щодо первинної реєстрації облікової інформації процесу експлуатації основних засобів, організація їх документообігу набуває іншого вигляду (рис. 6).

Практичне втілення запропонованого альтернативного підходу до фіксування фактів господарського життя про об'єкти основних засобів у бухгалтерських документах спрямоване на створення й ефективне використання електронного документообігу, який має ґрунтуватися на таких принципах: 1) під час розроблення системи електронного документообігу та його практичної адаптації слід урахувати встановлені, існуючі взаємовідносини між бухгалтерською службою та структурними підрозділами підприємства, за якими закріплено конкретні об'єкти основних засобів; 2) урахувати можливість оновлення руху документів без порушення функціонального порядку; забезпечити раціональне співвідношення між затратами часу на їх створення, доповнення й зберігання. Тобто електронний документообіг повинен бути системним, відкритим, ефективним. Він має забезпечувати мінімальний розрив у часі між здійсненням господарської операції та отриманням звітної інформації для прийняття обґрунтованих рішень щодо ефективності експлуатації (використання) основних засобів.

Висновки. Вивчення наявних концепцій щодо сутності та значення первинного обліку операцій процесу експлуатації основних засобів дає підстави стверджувати, що інформаційні та технічні потоки облікових даних циркулюють за визначеними об'єктивними законами щодо відображення фактів господарського життя. При цьому виділені інформаційні потоки слід розглядати як єдину й повторювану в часі організаційну систему процесу створення первинних документів, що характеризують процес експлуатації основних засобів підприємства та яка дає змогу приймати управлінські рішення щодо ефективності використання таких об'єктів у виробничій та господарській діяльності.

Інформаційна система бухгалтерського обліку характеризується спрощенням облікового процесу, тобто зведенням його до формування інформаційного забезпечення на стадії документування та подальшої обробки облікових даних в умовах використання інформаційних техно-

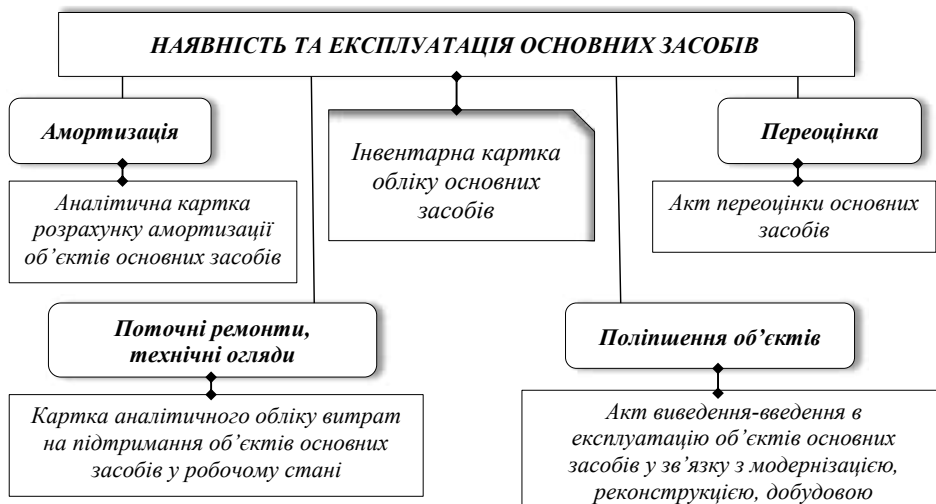

Рис. 6. Модель процесу документування наявності основних засобів та операцій з їх експлуатації (відповідно до окреслених підходів)

Джерело: авторська розробка

логії, електронного документообігу. Виходячи із цього, пропонується систему первинного обліку наявності та руху основних засобів розглядати через призму таких підсистем, як документування господарських операцій та

первинна обробка облікової інформації. При цьому документ і процес документування становитимуть єдине ціле як елемент формування системи первинного обліку основних засобів.

Список використаних джерел:

1. Яцунська О.С. Облік основних засобів за стадіями життєвого циклу : монографія. Херсон, 2017. 188 с.
2. Пилипів Н.І., Матієшин М.М. Методичні аспекти облікового забезпечення процесу експлуатації основних засобів будівельних підприємств. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку»*. 2014. Вип. 7(94). С. 212–220.
3. Гортовенко Є.С., Бурковська А.В. Організація та особливості документального оформлення первинного обліку капітальних інвестицій у придбання, виготовлення та оновлення (модернізацію) основних засобів сільськогосподарських підприємств. *Молодий вчений*. 2016. № 12.1(40). С. 701–705.
4. Демко І.І. Модель переоцінки основних засобів на виробничих підприємствах. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2015. Вип. 2(112). С. 74–76.
5. Степаненко О.І., Чернишенко Я.Г. Альтернативні підходи в документуванні облікової інформації про об'єкти основних засобів підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2015. Вип. 5. С. 151–157.
6. Чернишенко Я.Г. Формування облікової інформації про придбання та введення в експлуатацію основних засобів підприємства. *Молодий вчений*. 2016. № 6(33). С. 135–141.
7. Чернишенко Я.Г., Степаненко О.І. Проблеми обліку та документування операцій із реалізації необоротних активів, шляхи їх вирішення. *Вісник Одеського національного університету. Серія «Економіка»*. 2016. Т. 21. Вип. 6(48). С. 189–195.
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000. № 92. Дата оновлення: 12.12.2017. URL : <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 16.03.2019).
9. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. Дата оновлення: 23.11.2018. URL : <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 16.03.2019).

ДОКУМЕНТИРОВАНИЕ ОПЕРАЦИЙ В ПРОЦЕССЕ ЭКСПЛУАТАЦИИ ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация. Формирование эффективной системы управления основными средствами неразрывно связано с процессом документирования. От качества учетной информации зависят рациональное использование объектов и успешная деятельность предприятия в целом. В статье исследованы и обозначены концептуальные подходы к построению информационных потоков, возникающих в процессе эксплуатации основных средств. Выделены участки учета, которые требуют оптимизации информации и унификации ее документирования. Обоснованы альтернативные варианты документального оформления операций по эксплуатации основных средств на этапах учета амортизации, переоценки, поддержания объектов в рабочем состоянии и их улучшения. Разработаны и проиллюстрированы новые формы бухгалтерских документов, раскрыто их назначение, определена оптимальная учетная информация, подлежащая отражению в них. Доказано, что предложенные документы являются содержательными, информативными, могут использоваться в практической деятельности предприятий и являются приспособленными к системе электронного документооборота.

Ключевые слова: основные средства, учетная информация, информационные потоки, процесс эксплуатации основных средств, документирование, амортизация, переоценка, модернизация, ремонт.

DOCUMENTATION OF OPERATIONS IN THE PROCESS OF EXPLOITATION OF FIXED ASSETS OF THE ENTERPRISE

Summary. Formation of an effective system of management of fixed assets is inextricably linked with the process of documenting. The quality of accounting information depends on the rational use of them and the successful activity of the enterprise as a whole. Documentation of the information is the initial and responsible stage of the accounting process. Documentation process acts as an element of fixation of credentials, a way of primary display of objects of accounting. The article explores and outlines the conceptual approaches to the construction of information flows that arise in the process of exploitation of fixed assets. Are allocated areas of accounting, which require optimization of information and unification of its documentation. Alternative variants of documentary registration of fixed assets operations at the stages are substantiated: depreciation accounting, revaluation, maintenance of objects in working condition and their improvement. New forms of accounting documents are elaborated and illustrated, their purpose is disclosed, the optimum accounting information, which is to be reflected in them, is determined. The developed documenting process is a coherent system of related, consistent indicators. They cover the whole range of accounting procedures for registration, accumulation and aggregation of information. The result of practical use of documents is: 1) increasing the efficiency of information support accounting for fixed assets; 2) a combination of synthetic and analytical data in one document; 3) rapid receipt of information on operations of the process of exploitation of fixed assets. It is proved that the proposed documents are informative, informative and can be used successfully in the practical activities of enterprises and are adapted to the system of electronic document management. Rationally constructed and organized workflow will provide a minimum time gap between the transaction and the receipt of reporting information on operations of the process of exploitation of fixed assets.

Key words: fixed assets, accounting information, information flows, process of exploitation of fixed assets, documenting, amortization, revaluation, modernization, repair.